

Fiskeridirektoratets Småskrifter

Nr. 5 — 1956

Melding fra Fiskeridirektørens driftsøkonomiske undersøkelser

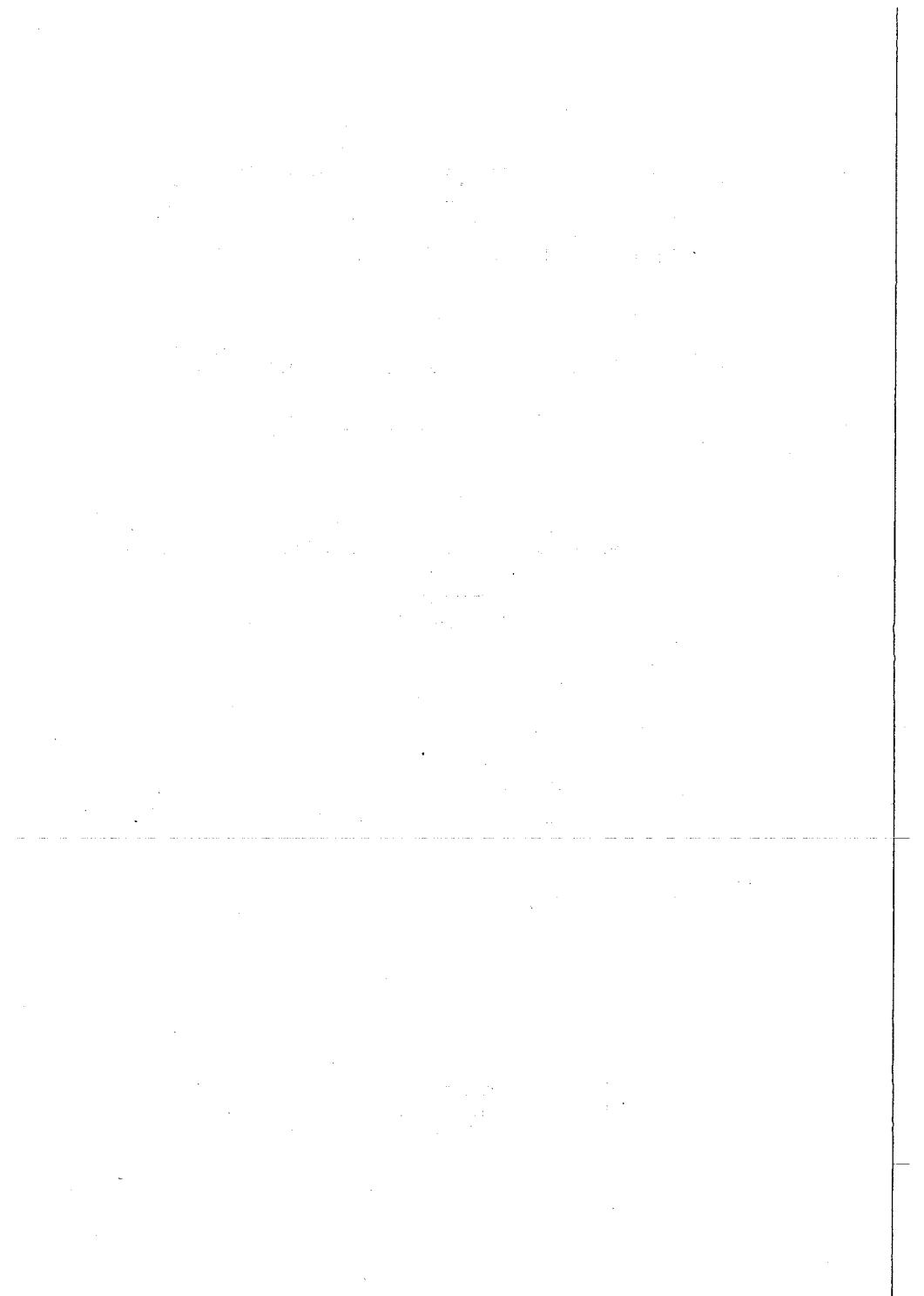
Lofotfiskets lønnsomhet 1955

Ved sekretær Georg Oppedal

Særtrykk fra «Fiskets Gang» nr. 7, 1956

Utgitt av
FISKERIDIREKTØREN

BERGEN
A.S. JOHN GRIEGS BOKTRYKKER
1956

I.

Med denne melding legger en fram resultatene av den driftsøkonomiske undersøkelsen for lofotfisket 1955. Undersøkelsen er en representativ undersøkelse, idet den bare omfatter en del av alle de bruk som har drevet lofotfisket. Undersøkelsen omfatter bruksartene garn, line, juksa og not. Driftsoppgavene for de tre første bruksartenes vedkommende er samlet inn på rent frivillig basis. Notbrukene er blitt pålagt å sende spesifiserte oppgaver over driften til Fiskeridirektøren.

Metoden for bearbeidingen er den samme som i undersøkelsen for 1954 med ensartet oppgjørsmåte uansett bruksart.

Den representative driftsundersøkelsen for lofotfisket omfatter med undersøkelsen for 1955 i alt 18 år. Første undersøkelsesår var 1936 og med unntak for 1940 og 1945 har den vært foretatt årlig. Fra snurpenoten kom i bruk i Lofoten i 1950 omfatter driftsundersøkelsen også denne bruksart.

II. Deltakelse og representasjon.

Deltakelsen i årets lofotfiske var for garn, line og juksa til sammen mindre enn i noe tidligere undersøkelsesår. Linebrukene hadde mindre deltakelsestall i 1952, 1953 og 1954, mens tallene for garn- og juksabrukene er de laveste for hele undersøkelsesperioden. I alt deltok det i 1955 for disse tre bruksarter 2 262 farkoster med 8 724 mann, som fordeler seg på 609 garnfarkoster med 3 833 mann, 601 linefarkoster med 2 331 mann og

1 052 juksafarkoster med 2 560 mann. Disse tall omfatter både «rene» og «kombinerte» bruk.

Av «kombinerte» bruk var det i alt 155 farkoster og 931 mann. Av disse var det 70 farkoster som drev garn- og notfiske, 43 drev line- og notfiske, mens 42 farkoster deltok i både not- og juksafiske. I notfiske deltok det 558 bruk med 1 116 farkoster og 7 857 mann. For alle bruksarter deltok det 3 223 farkoster og 15 650 mann.

Det var nedgang i deltakelsestallene for alle bruksarter fra 1954 til 1955 unntatt for linebruk. Nedgangen i deltakelsen for notbrukene utgjorde 27,5 pst. for juksabruk 31,3 pst. og for garnbruk 20,3 pst. Deltakelsen for linebrukene viste en oppgang på 3,3 pst.

Nedenfor har en gitt de totale deltakelsestall — «rene» bruk — fordelt på de ulike bruksarter i årets lofotfiske (massen) sammen med tallene for bruk som er med i undersøkelsen (utvalget). Det er regnet ut representasjonsprosenten ved å sette antall bruk i undersøkelsen for de ulike bruksarter i relasjon til de tilsvarende tall for alle deltakende bruk.

	Garn- bruk	Line- bruk	Juksa- bruk	Not- bruk
Antall bruk i alt (massen) ..	539	558	1 010	558
Antall bruk i utvalget	31	44	46	206
Representasjonsprosent ..	5,8	7,9	4,6	36,9

Den store forskjellen i representasjonsprosenten for notbruk sammenholdt med de tilsvarende tall for de andre bruksartene beror på det forhold at notbrukene plikket å sende inn driftsoppgaver til direktoratet, mens undersøkelsen var frivillig for garn-, line- og juksabrukene. Det har ikke vært mulig å få inn flere driftsoppgaver for disse siste typer av bruk. Dette forhold begrenser mulighetene for bearbeiding av materialet, særlig når det gjelder gruppering av materialet i undergrupper.

For å gi et godt bilde av driftsforholdene i massen, må de respektive utvalg med hensyn til viktige kjennetegn samsvare

med massen. Slike kjennetegn vil f. eks. være gjennomsnittlig fangstmengde, farkoststørrelse, bemanning, redskapsutrustning, driftstid. Dersom det er slikt samsvar mellom masse og utvalg ville en så vidt lav representasjonsprosent som f. eks. 5 pst. være tilstrekkelig. Nå har en imidlertid ikke grunnlag for å bedømme representativiteten av utvalgene med hensyn på andre kjennetegn enn gjennomsnittlig fangstmengde pr. bruk.

	Garn- bruk	Line- bruk	Juksa- bruk	Not- bruk
Fangstmengde pr. bruk i mas- sen kg	20 840	20 900	5 440	29 895
Fangstmengde pr. bruk i utval- get kg	20 917	20 254	5 883	29 802

Ovenfor er gitt en sammenstilling av gjennomsnittlig fangstmengde pr. bruk i massen og i utvalget for de ulike bruksarter.

For garn-, line- og notbruk er det meget god overensstemmelse mellom fangstmengden pr. bruk i utvalg og masse. For garnbrukene ligger utvalgets tall bare om lag 0,4 pst. over gjennomsnittlig fangstmengde for alle garnbruk. For linebrukene er fangstmengden pr. bruk i massen 646 kg større enn i utvalget. Dette utgjør 3,2 pst. av fangstmengden pr. bruk i utvalget. For juksabrukene er avviket større, idet fangstmengden i utvalget overstiger massens tall med 8,1 pst. Representativiteten med hensyn på gjennomsnittlig fangstmengde er således meget god for garnbrukene. For linebrukene ligger utvalget noe dårligere an. For juksabrukene ligger fangstinntekten i utvalget for høyt og dette må en ha for øye ved studering av tabell I.

For notbrukene har en foretatt et kontrollert utvalg med hensyn på fangstmengden pr. bruk, slik at fordelingen etter fangstmengden er tilnærmet lik i utvalg og masse. Gjennomsnittsfangstmengden i massen er bare 0,3 pst. høyere enn i utvalget. Det er all grunn til å tro at driftsundersøkelsen for notbrukene gir et meget godt bilde av driftsforholdene i massen av alle notbruk.

III. Fangstresultater.

Det totale fangstkvantum for lofotfiske 1955 var 46 364 tonn. Dette er 591 tonn mer enn fangstresultatet for i fjor. Deltakelsen utgjorde imidlertid knapt tre fjerdedeler av fjorårets. Fangstresultatene i disse to år er de laveste totalkvanta i perioden 1930—1955. Gjennomsnittsfangsten i 10-års perioden 1945—1954 ligger på om lag 85 000 tonn. Årets fangstresultat utgjør dermed ca. 54 pst. av dette 10-års gjennomsnittet. På grunn av den lave deltakelsen i lofotfisket 1955, er resultatet gunstigere når en ser på fangstresultatet pr. fisker som utgjorde 2 963 kg i 1955. Målt på denne måten er det da hele 6 år som ligger dårligere an, nemlig 1931, 1933, 1935, 1936, 1953 og 1954. Av disse er det 1935 som har dårligst resultat pr. fisker.

Årets totalkvantum i Lofoten fordelte seg med 64,0 pst. på garn, line og juksa. Notkvantumet utgjorde altså 36,0 pst. av totalen. Garnbrukene tok 25,8 pst., linebrukene 26,1 pst. og juksabrukene 12,1 pst.

Værforholdene under årets lofotfiske var gode, idet det bare var 5 hele og delvise landliggedager. Etter det utvalgsformannen for lofotfiske Gerhard Sandvær opplyser var fisket dårlig til å begynne med både for garn, line og juksa. Det var først i siste halvdel av februar at fisket tok seg opp og ga bra utbytte.

IV. Metoden for bearbeidingen.

Da oppgjørsmåtene, d. v. s. måtene etter hvilke fiskets inntekter og utgifter fordeles på de ulike grupper av deltakere (farkosteiere, redskapseiere, mannskap), varierer meget fra bruk til bruk, har det vært nødvendig med en overføring til ensartet oppgjørsmåte.

Metoden for bearbeidingen av materialet er den samme som i undersøkelsen for 1954, og tallene for de enkelte størrelser kan derfor umiddelbart sammenliknes med resultatene for dette år. Oppgjørsmåten i undersøkelsen er nå ens for alle bruksarter, og er også mer sammenliknbar med de undersøkelser direktoratet foretar for fiskefarkosters årsdrift. Metoden er i korthet denne: En beregner bruttopartene for farkosten, redskapen og mann-

skapet ved å tilbakeføre fellesutgiftene slik at delingsfangsten øker med summen av fellesutgiftene. Økningen i delingsfangsten godskrives så de enkelte fordelingsparter på en slik måte at disse ved belastning av kostnadene forblir uforandret. Kostnadsfordelingen skjer på en slik måte at ingen utgifter dekkes av mennesket — assurance, vedlikehold og nyanskaffelser på redskap dekkes av redskapsieierne — alle utgifter for øvrig uansett arten av disse, dekkes av farkostieierne. Et eksempel vil illustrere framgangsmåten: Dersom drivstoff ved det faktiske oppgjør er blitt dekket som fellesutgift, føres denne post ved bearbeidningen over på farkostieierne mot at disse får en tilsvarende større andel av delingsfangsten. De får altså en tilsvarende øking i driftsinntektene. Farkostieiernes driftsoverskudd vil således være fullstendig upåvirket av denne overføringen, da den bare medfører en like stor økning i driftsinntektene som i kostnadene.

Overføringen får således bare innflytelse på fordelingen av driftsinntektene og kostnadene, ikke på driftsoverskuddet.

V. Bruksartene, garn, line og juksa.

Tabell I gir data til beskrivelse av driftsforholdene for de garn-, line- og juksabruk som er representert i undersøkelsesmaterialet for lofotsesongen 1955. I den utstrekning undersøkelsesmaterialet er representativt kan det tas som uttrykk for driftsforholdene i massen av alle garn-, line- og juksabruk.

Tallene i tabellene er gjennomsnittstall som kan dekke over store individuelle avvik. Ved det enkelte bruk vil således tallene som beskriver driftsforholdene avvike mer eller mindre fra de tall en er kommet fram til på grunnlag av undersøkelsesmaterialet.

Kommentarer til tabell I.

Den representative undersøkelsen for garn-, line- og juksabruk omfatter tilsammen 121 bruk som foredeler seg med 31 — 44 og 46 på henholdsvis garn, line og juksa. I de tre siste undersøkelsesår (1953, 1954 og 1955) har antallet av bruk i undersøkelsen ligget på om lag samme nivå, men fordelingen på de enkelte

bruksarter har variert. Det hadde vært ønskelig med en fyldigere representasjon også i år, og dette gjelder for alle tre bruksarter.

Punkt A. Farkost og mannskap.

Som det framgår av tabell I var det garnbrukene som hadde de største farkostene. Linefarkostene i utvalget var gjennomsnittlig 9,5 fot mindre enn garnfarkostene. Juksafarkostene var igjen 9,6 fot mindre enn linefarkostene. Forskjellen i fotlengde for farkoster tilhørende disse bruksarter har imidlertid variert i undersøkelsesutvalgene for de enkelte år. I forhold til 1954-undersøkelsen var garnfarkostene noe større i utvalget for 1955. Linefarkostene hadde om lag samme gjennomsnittsstørrelse. Juksafarkostene var derimot hele 4,4 fot mindre i 1955 enn i 1954.

Farkoststørrelsen og driftsmåten er igjen avgjørende for antallet av arbeidsyttere ombord. Garnbrukene hadde gjennomsnittlig 7,1 mann, linebrukene 4,3 og juksabrukene 2,0 mann.

Forskjellen mellom pkt. A 2, antall mann (arbeidsyttere) og pkt. A 3, antall redskapseiere er lik antallet av ikke-lottakere.

Punkt B. Fiskets (brukets) varighet m. m.

Tallene for driftstiden viser at sesongen har vært noe lengre i 1955 enn i de to foregående år. Da værforholdene var gunstige har dette også kommet til uttrykk i tallene for antall sjøvær-dager. Det var særlig garn og juksabrukene som hadde relativt lang driftstid. Tallene for driftstiden i 1952-undersøkelsen lå imidlertid høyere også for disse bruksartene. Under-ellers- like forhold vil antallet av sjøvær-dager være avgjørende for fangstresultatet.

Punkt C. Fangstresultater.

Fangstmengden pr. bruk (sløyd fisk) i 1955 var i utvalget for garnbruk 20 917 kg, for linebruk 20 254 kg og for juksabruk 5 883 kg. Disse tallene ligger over de gjennomsnittlige fangstresultater i utvalgene for 1954. For garnbrukene lå årets fangstresultat nærmere 80 pst. over resultatet i 1954, linebrukene hadde 13,8 pst. høyere fangsttall. Det tilsvarende tall for juksa

var 68,8 pst. Nå var imidlertid 1954 et år med svært dårlige fangstresultater. Om en således ser 1955-resultatene i gjennomsnitt pr. bruk i relasjon til fangsttallene for 1952 og 1953 er forholdet det at 1952-tallene ligger betydelig over for alle tre bruksarteres vedkommende. For garnbrukene hele 11 133 kg over, linebruk 3 216 kg og juksabruk 3 807 kg. Når det gjelder fangstresultatene for 1953 så ligger også disse over når det gjelder garn og line. Tallene er henholdsvis 2 563 og 806 kg. Juksa derimot ligger bedre an i 1955 med hele 3 173 kg over resultatet for 1953.

En jamføring med fangstresultatene for årene 1937 til 1952 viser at fangstresultatet pr. bruk i 1955 ligger på et til dels betydelig lavere nivå. Forskjellen er mest markert for garn og juksa og noe mindre for linebrukene.

Setter en juksakvantumet pr. bruk i 1955 lik 1 vil linekvantumet være 3,4 og garnkvantumet 3,6.

Fangstmengde pr. ukeverk.

De absolutte tall for fangstmengdene gir ikke isolert sett noe godt mål for resultatet av driften. En får et langt bedre mål når en måler fangstresultatene med den arbeidsyting som har funnet sted ved de enkelte bruksarter. Som mål for arbeidsytingen har en nyttet antall mannsukeverk. En kommer således fram til et mål for fangstmengde pr. tidsenhet pr. mann. Driftstiden er regnet fra lottmannskapet gikk ombord før fisket til det gikk fra borde etter endt fiske.

Tallene for fangstmengden pr. mannsukeverk i årets undersøkelser er 303 for garn, 429 for line og 339 for juksabruk. Disse tall har variert meget fra år til år — et uttrykk for at fangstforholdene er svært vekslende for de ulike bruksarter over tiden. Årets resultater for fangstmengde pr. ukeverk viser videre at juksabrukene bedret sin stilling i relasjon til de to foregående år. Setter en juksabrukens fangstmengde pr. ukeverk til 1 er tallet for linebruk 1,3 og for garnbruk 0,9. For 1953 er de tilsvarende tall 1 — 3,3 og 3,2. 1954-tallene er 1 — 2,8 og 1,4.

Tabell I. Garn- line- og juksabruk.

	Garnbruk	Linebruk	Juksabruk
Antall bruk i undersøkelsen (utvalg)	31	44	46
Gjennomsnitt pr. bruk:			
A. Farkost og mannskap m. m.:			
1. Farkostens lengde i fot	44,7	35,2	25,6
2. Antall mann (arbeidsyttere)	7,1	4,3	2,0
3. Antall redskapseiere	6,5	4,1	2,0
B. Fiskets (brukets) varighet m. m.:			
1. Antall uker ¹	9,8	10,9	9,0
2. Derav antall sjøværsdager	37,7	46,8	33,9
3. Antall ukeverk (mannsukeverk)	69,1	47,3	17,4
C. Fangstresultater:			
1. Fangstmengde i kg (sløyd fisk)	20 917	20 254	5 883
2. Fangstmengde pr. ukeverk (C1 : B3)	303	429	339
D. Diverse driftsresultater:			
1. Driftsinntekter (bruttofangst) i kr.	19 955	19 744	5 796
Herav tilfalt:			
2. Farkosten (farkosteierne)	5 579	7 497	1 528
3. Redskapen (redskapseiere)	5 750	2 449	107
4. Arbeidet (mannskapet)	8 626	9 798	4 161
Fra dette går:			
5. Farkostens kostnader:			
a. Sesongkostnader:			
Drivstoff	1 060	702	381
Agn	0	2 733	0
Diverse	152	265	42
b. Andel av årskostnader:			
Assusranse	465	265	170
Vedlikehold	1 545	880	570
Avskrivning	1 440	950	590
6. Redskapens kostnader:			
Vedlikehold og avskrivning	4 500	1 867	107
Som gir:			
7. Farkostens driftsoverskudd (D2 ÷ D5)	917	1 702	÷ 225
8. Redskapens driftsoverskudd (D3 ÷ D6)	1 250	582	0
9. Arbeidets driftsoverskudd (D4)	8 626	9 798	4 161
10. Arbeidets driftsoverskudd (arbeidsinntekten) pr. mann (D9 : A2)	1 215	2 257	2 103
11. Arbeidets driftsoverskudd pr. ukeverk (D9 : B3)	125	207	240
12. Mannslott (arbeidslott)	1 196	2 273	2 103
13. Netto redskapslott	192	141	0
14. Mannslott + netto redskapslott (D12 + D13)	1 388	2 414	2 103

¹ Regnet fra lottmannskapet gikk ombord før fisket til det gikk fra borde etter endt fiske.

Punkt D. *Diverse driftsresultater.*

Foruten fangstmenden er den pris fiskerne oppnår ved salg av råfisk og biproduktene bestemmende for størrelsen av driftsinntektene (bruttofangsten). I 1953 og 1954 var gjennomsnittsprisen pr. kg råfisk med biprodukter henholdsvis 83 og 83,5 øre. Driftsinntektene i disse to år varierte derfor i om lag samme grad som endringene i fangstmengdene.

For 1955 var gjennomsnittsprisen i de respektive utvalg pr. kg råfisk, utregnet på grunnlag av den samlede oppgitte verdi av råfisk og biprodukter, beregnet til 95,4 øre for garnbruk, 97,5 øre for linebruk og 98,5 øre for juksabruk. Den tilsvarende pris for notbrukene var 95,5 øre. Nytter en de enkelte redskapsgrupper totale fangstkvanta som vekter kommer en fram til en gjennomsnittspris på 96,4 øre. Prisen i 1955 lå således om lag 13 øre over den pris som ble oppnådd året før pr. kg råfisk med biprodukter. Driftsinntektene har derfor undergått større forandringer enn kvantumstallene i 1955 når en ser dem i relasjon til tallene for 1953 og 1954.

De gjennomsnittlige driftsinntekter i utvalgene var for garnbruk kr. 19 955, linebruk kr. 19 744 og for juksabruk kr. 5 796. Driftsinntektene er i tabell I under punktene D 2, D 3 og D 4 fordelt på de ulike grupper av produksjonsfaktorer i virksomheten — farkost, redskap og arbeid. Disse tallene er bruttotall. Farkostparten er direkte angitt i de innhentede oppgjørsskjemaer på grunnlag av oppgitt delingsfangst i oppgjørene for de enkelte bruk. For å komme fram til bruttofarkostpart har en, i overensstemmelse med den oppgjørsmetoden som er nyttet ved bearbeidningen av materialet og som er beskrevet tidligere, gjort tillegg for utgifter til drivstoff og posten «annet» som omfatter uspesifiserte utgifter. For linebrukene er også i denne bruttostørrelsen medtatt utgifter til agn.

Som anført i undersøkelsen for 1954 er redskapens part for garnbruk anslått til 40 pst. av redskapens og arbeidets samlede part. Arbeidet får altså for disse bruk 60 pst. De tilsvarende prosenter er for linebruk 20 og 80. Ved valget av disse prosenter har en hatt et visst grunnlag, dels i oppgjør hvor denne fordeling har vært foretatt, og dels i en tilbakegående sammenlikning mellom årlige redskapskostnader og arbeidets og redska-

pens driftsinntekter. Ved juksabruk har en satt redskapsparten lik utgiftene til vedlikehold og nyanskaffelser av redskaper.

Farkostparten og redskapsparten er belønningen til den realkapital som farkost- og redskapseierne bidrar med. Parten til arbeidet er ren arbeidsinntekt. Ved bruksartene garn, line og juksa er forholdet det at en arbeidsyter også vanligvis er redskapseier. Det mest alminnelige vederlag for deltaking ved disse bruksarter er derfor redskapspart og arbeidspart. Inntekten for en deltaker vil således i alminnelighet bestå av to komponenter, en arbeidslott (mannslott) og i tillegg bruttoredskapslott. Selv om andelene av driftsinntekten i tabell I som faller på mannskap og redskap delvis bygger på skjønn vil ikke dette få betydning ved vurdering av tallene for mannslott og redskapslott samlett. Disse tall var for garnbruk kr. 2 081, linebruk kr. 2 870 og juksabruk kr. 2 157. Regner en fradrag for redskapskostnadene og altså regner med nettoredskapslott har en kommet fram til følgende tall for en lottaker med redskap: garnbruk kr. 1 388, linebruk kr. 2 414 og juksabruk kr. 2 103.

Kostnader.

Etter at driftsinntektene er fordelt på de ulike grupper av produksjonsfaktorer som bidrar til fangstresultatet må en gjøre fradrag for kostnadene for å komme fram til driftsoverskuddene. Kostnadene kan naturlig grupperes i to kategorier, sesongkostnader og årskostnader. Størrelsen av sesongkostnadene varierer med brukets art og størrelse, driftstid, driftsintensitet og tap av redskap, og påløper i og med deltakelsen i dette spesielle fiske. Årskostnadene derimot påløper enten farkosten deltar eller ikke, selvom også disse i noen grad er avhengige av driftsintensiteten. Årskostnadene må belastes det enkelte fiske farkosten deltar i. Fordelingen vil være skjønnsmessig, men driftstiden for det enkelte fiske kan nyttes som fordelingsgrunnlag. En mangler imidlertid oppgaver over årlig driftstid for farkostene. I undersøkelsen for lofotfisket 1953 og 1954 ble det foretatt en beregning av farkostenes andeler av årskostnadene. Beregningen gjorde ikke krav på annet enn å fastslå størrelsesordenen av de kostnader farkosten måtte belastes med når det gjaldt assurance, vedlikehold og avskrivning. En har sammenholdt kostnadsan-

Tabell II. Garn- line- og juksabruk. Prosenttall.

	Garnbruk	Linebruk	Juksabruk
1. Driftsinntekter (bruttofangst)	100	100	100
Herav tilfalt:			
2. Farkosten (farkosteierne)	28,0	38,0	26,4
3. Redskapen (redskapeierne)	28,8	12,4	1,8
4. Arbeidet (mannskapet)	43,2	49,6	71,8
Fra dette går:			
5. Farkostens kostnader:			
a. Sesongkostnader:			
Drivstoff	5,3	3,6	6,6
Agn	0	13,8	0
Diverse	0,8	1,3	0,7
b. Andel av årskostnader:			
Assuranse	2,3	1,3	2,9
Vedlikehold	7,7	4,5	9,8
Avskrivning	7,2	4,8	10,2
6. Redskapens kostnader:			
Vedlikehold og avskrivning	22,5	9,5	1,8
Som gir:			
7. Farkostens driftsoverskudd	4,7	8,7	- 3,8
8. Redskapens driftsoverskudd	6,3	2,9	0
9. Arbeidets driftsoverskudd	43,2	49,6	71,8
10. Arbeidets driftsoverskudd (arbeidsinntekten) pr. mann	6,1	11,4	36,3
11. Arbeidets driftsoverskudd pr. ukeverk	0,6	1,0	4,1
12. Mannslott (arbeidslott)	6,0	11,5	36,3
13. Netto redskapslott	1,0	0,7	0
14. Mannslott + netto redskapslott	7,0	12,2	36,3

slagene for disse poster med tilsvarende tall i et materiale av farkoster som drev på helårsbasis og som det forelå oppgaver for, og kommet til at tallene er brukbare som anslag. En har derfor ikke i årets undersøkelse villet foreta noen justering av tallene, da det har liten hensikt å foreta mindre korrigeringer i så vidt grove anslag.

Redskapskostnadene som de er gitt i tabell I D 6 bygger på fiskernes egne oppgaver og er lik de faktiske utgifter til redskap før og under fisket.

På samme måte som driftsinntekten avviker i størrelse for de ulike bruksarter er det store avvik i tallene for kostnadene. For sesongkostnaden drivstoff er det farkoststørrelsen og driftstiden som er utslagsgivende. Setter en juksabrukens drivstofforbruk lik 1 er tallet for linebruk 1,8 mens garnbrukene har et drivstofforbruk som er 2,8 ganger så stort som juksabrukene. Her er det hovedsakelig forskjellen i gjennomsnittlig farkoststørrelse som slår ut, idet avvikene i driftstiden ikke er så store.

Kostnadsstrukturen for linebrukene er særmerkt ved de relativt store utgiftene til agn som beløper seg til kr. 2 733 pr. bruk.

Med hensyn til årskostnadene er det igjen farkoststørrelsen som betinger de store avvik. Når det gjelder kostnadene til vedlikehold og avskrivning av redskapene er det forskjellen i redskapskapitalen for de ulike bruksarter som gjør seg gjeldende. Garnbrukens redskapskostnader er hele 42 ganger så store som juksabrukens. Linefarkostene har 17,4 ganger juksabrukens redskapskostnader.

Kostnadsstrukturen for de ulike bruksarter har en relativt fast karakter. Det vil derfor være størrelsen av driftsinntektene (bruttofangsten) som blir avgjørende for det økonomiske utbytte av lofotseongen. Når en foretar jamføringer mellom de ulike bruksarter er det imidlertid ikke nødvendigvis slik at størst driftsinntekt gir størst driftsoverskudd. Størrelsen på driftsoverskuddene vil avhenge av bruksartenes ulike kostnadsstruktur.

Forholdene mellom driftsinntektene er, når en setter inntektene for juksabruk lik 1 — 3,4 for line- og 3,4 for garnbruk. Om en foretar en jamføring mellom de totale driftsoverskudd (farkostens-, redskapens- og arbeidets) for de tre bruksarter kommer en fram til forholdstallene 1 — 3,1 og 2,7. Etter fradrag for

kostnadene er en altså kommet fram til driftsoverskudd der avvikene de ulike bruksartene imellom er mindre enn hva som var forholdet for driftsinntektene. En kan si det slik at de ulike kostnadsforhold har en utjevne tendens på driftsoverskuddene. Forholdet mellom kostnadene (sesong og årskostnader) er 1 — 4,1 — 4,9 for juksa-, line- og garnbruk. Det er særlig redskapskostnadene som virker til å utjevne driftsoverskuddene. Farkostens sesongkostnader virker også utjevne, og i sterkere grad enn farkostens andel av årskostnadene. Linebrukene har som tabell I viser de største sesongkostnadene. Det er utgiftene til agn som er utslagsgivende her.

For de enkelte driftsoverskudd i tabell I under punktene D 7, D 8 og D 9, gjelder det at en får sikrere tall for jamføring om en slår postene sammen. De absolutte tall som beregningene av forholdstallene for driftsoverskuddene ovenfor bygger på er for garn kr. 10 793, for line kr. 12 082 og for juksa kr. 3 936.

Linebrukene har størst driftsoverskudd for farkosten, mens det beregnede tall for juksabrukene viser underskudd for farkosten. Garnbrukene har størst driftsoverskudd for redskapen. Linebrukene har det største driftsoverskuddet for arbeidet. Ser en på arbeidets driftsoverskudd pr. mann er forholdet fremdeles at linebrukene ligger gunstigst an med kr. 2 257. Juksabrukene ligger også betydelig over garnbrukene med kr. 2 103 mot garnbruk kr. 1 215. Ser en på arbeidets driftsoverskudd pr. ukeverk er forholdet et annet idet juksabrukene for denne størrelse viser det beste resultat. Linebrukene ligger noe under mens garnbrukene ligger betydelig dårligere an. Mannslotten for hele sesongen er kr. 2 273 for linebruk, kr. 2 103 for juksabruk og kr. 1 196 for garnbruk.

Kommentarer til tabell II.

I tabell II er tallene i tabell I regnet i prosent av driftsinntektene. Tabellen viser tydeligere enn tabell I hvorledes driftsinntektene fordeler seg på de ulike grupper av inntektstakere, og samtidig gir den en sammenstilling av de enkelte kostnaders relative betydning. Ved at de enkelte poster er regnet i prosent av de respektive bruksarters driftsinntekter får en et tydeligere bilde enn ved en jamføring av de absolutte tall.

Det fremgår av tabellen at juksabrukene har relativt høye drivstoffutgifter. Redskapskostnadenes ulike relative betydning fremgår også klart.

Prosentallene i tabell II kan videre tas som tilnærmede uttrykk for hvorledes råfiskprisen inkl. biprodukter pr. kg fordeles som dekning for kostnader og hva som blir igjen som driftsoverskudd. Prosentallene ligger for alle posters vedkommende noe over tallene regnet i øre, idet den faktiske oppnådde gjennomsnittlige kilopris for de tre bruksarter var 96,8 øre.

VI. Snurpenotbruk.

Samlet fangstmengde for snurpenotbrukene i 1955 beløp seg til 16 681 tonn. Dette er det laveste totalkvantum for snurpenotbrukene i Lofoten med unntak for 1950, da det bare deltok 96 lag. Fangstmengdene i 1951 og 1952 var henholdsvis 67 666 og 47 100 tonn og lå således betydelig over resultatet for 1955. I 1953 og 1954 var fangstresultatene om lag 5 500 tonn større enn i 1955.

Gjennomsnittsfangsten pr. bruk i massen i 1955 var 29 895 kg mot utvalgets tall på 29 802 kg. Dette er høyere enn i de to foregående år. Gjennomsnittsfangstene i 1953 og 1954 var således henholdsvis 3 012 og 532 kg lavere. Ser en årets fangstresultat pr. bruk i relasjon til tallene for 1950, 1951 og 1952 er forholdet et ganske annet. Målt på denne måte skiller disse årene seg klart ut som de beste.

Sesongens varighet er i utvalget beregnet til 4,1 uker. Dette er 1,1 uke mindre enn i 1953 og 0,7 uke mindre enn i 1954. For fangstresultatet er imidlertid tallet for antall sjøversdager viktigere, og da ligger 1955 gunstigere an, idet det var 3,8 sjøversdager mer i 1955 enn i 1953 og samme antall som i 1954. I forhold til den korte sesongen i 1955 har det gode driftsvær gitt en relativt lang effektiv driftstid.

Med omsyn til farkoststørrelsen for hovedfarkosten viser det seg at denne har vært stadig stigende, fra 56,8 fot i 1952 til 59,1 fot i 1955. Hjelpfarkostens lengde i fot viser den motsatte tendens, idet den har vært jevnt fallende fra 50,6 fot i 1950 til

45,9 fot i 1955. Forskjellen i farkoststørrelsen mellom hoved- og hjelpefarkosten har således økt.

Tallet for antall mann (lottakere) pr. bruk viser ikke store forskyvninger fra år til år, men en kan konstatere en svak nedadgående tendens i bemanningen. Fra 14,9 mann i 1951 ned til 14,0 i 1955.

Antall mannsukeverk gjennomsnittlig pr. bruk var i 1955 det laveste i perioden 1950–1955. Dette skyldes i første rekke som tidligere påpekt sesongens korte varighet, men også at antallet av lottakere er gått noe ned. Når den gjennomsnittlige fangstmengde likevel ikke lå dårligere an i 1955 var årsaken blant annet den at værforholdene muliggjorde et relativt intensivt fiske. Måler en intensiteten ved tallet for antall snurpekast pr. bruk, så var dette i 1955 25,5 mot 17,4 og 20,5 i 1953 og 1954. Antallet bomkast lå også gunstigere an i 1955 enn i de to foregående år. Derimot var fangstmengden pr. kast i 1955 den laveste som er registrert for alle undersøkelsesårene. Dette tyder på at det bare er med en intensiv utnyttelse av sesongen at resultatet er blitt såvidt bra som tilfellet er.

Ser en notbrukene i relasjon til de andre bruksartene som deltok i lofotfisket (garn-, line- og juksabruk) viser det seg at fangstmengden pr. ukeverk som for notbrukene var 516 kg også er den største. Forholdstallene er henholdsvis 1,5 for notbruk 0,9 for garnbruk, 1,3 for linebruk når tallet for juksabrukene settes lik 1.

Driftsinntektene for notbrukene i utvalget beløp seg gjennomsnittlig til kr. 28.462 som tilsvarer en pris pr. kg råfisk inkl. biprodukter på 95,5 øre. Denne størrelsen på driftsinntekten ga driftsoverskudd til farkosten og redskapen. Årets resultat av snurpenotdriften i Lofoten var således vesentlig bedre enn fjorårets. Arbeidets driftsoverskudd pr. ukeverk som for notbrukene beløp seg til kr. 245 var høyere enn for de øvrige bruksartene.

Med en driftstid på 4,1 uke ga notbrukene en mannslott på kr. 1.013 eller 183 kr. mindre enn garnbrukene med driftstid på 9,8 uker. Med omsyn til kostnadene står garnbrukene notbrukene nærmest, idet redskapskostnadene er store for begge bruksarter. Line- og juksabrukene ga om lag dobbelt så stor

mannsløtt, men driftstiden for disse var henholdsvis 2,6 og 2,2 ganger så lang.

I tabell IV er fordelingsandelene til produksjonsfaktorene og kostnadene regnet i prosent av driftsinntektene (bruttofangsten). Tabellen gir også de tilsvarende presenter for driftsoverskuddene. Den relative betydning av de ulike kostnadselementer framgår. En ser således at redskapskostnadene dominerer, idet disse utgjør hele 17,6 pst. av driftsinntektene.

Tabell V viser hvorledes fangstmengdene for notbrukene fordeles seg etter størrelsen. I forhold til 1954 var spredningen for fangstresultatene i 1955 langt mindre. Det var således relativt færre helt dårlige resultater, men det er heller ikke registrert fangster på over 80 000 kg.

Beregningsgrunnlaget for årskostnadene.

Hovedfarkosten.

Ved fastsettingen av årskostnadene for notfarkostene i 1954 måtte en nytte skjønnspregede beregninger. I undersøkelsen for 1955 har en nyttet et annet grunnlag for bestemmelse av disse kostnader. Det nye beregningsgrunnlag bygger på fiskernes egne angivelser med omsyn til disse kostnader for 1953. Dette er siste år disse tall foreligger for. Tallene er tatt fra de farkostregnskaper som er med i direktoratets helårsundersøkelser og hvor deltaking med not i Lofoten inngår som kombinasjon i helårsdriften. Også på dette grunnlag må en regne med skjønnsmessige ansettelse for den enkelte oppgavegiver med omsyn til kostnadene til vedlikehold og avskrivning på farkosten, men betydningen av de tilfeldigheter som måtte prege ansettelsene vil bli sterkt redusert ved gjennomsnittsberegningen.

Gjennomsnittslengden for farkostene i helårsundersøkelsen er 59,5 fot og svarer således godt til hovedfarkostenes gjennomsnittslengde i undersøkelsesmaterialet på 59,1 fot. Med en såvidt god overenstemmelse for farkoststørrelsen har en grunn til å tro at en på dette grunnlag kommer fram til gode anslag for kostnadene til assurance, vedlikehold og avskrivning av farkosten.

Med omsyn til fordelingen av årskostnadene har en i år

funnet det rimelig å belaste lofotfisket med 15 pst. Til grunn for fastsettelsen av denne prosent har en lagt lofotfiskets prosentvise andel av samlet årlig driftstid for farkosten.

På bakgrunn av den moderate prisstigningen fra 1953 til 1954 er det grunn til å tro at de anslag en på denne måte er kommet fram til gir bedre uttrykk for farkostens kostnader i 1954 enn de kostnadstall som ble brukt i undersøkelsen for dette år. Prisstigningen fra 1954 til 1955 er betydeligere, men endrør likevel ikke det nivå disse kostnader antas å ligge på. En har derfor ikke korrigert for denne prisstigningen da det, med det skjønne disse kostnadstall er underlagt, vanskelig lar seg gjøre å koimne lenger enn til å fastlegge nivået.

Med de farkostkostnader en har fastlagt på denne måte var hovedfarkostens driftsoverskudd kr. 116 i 1954 og kr. 766 i 1955.

Hjelpefarkosten.

Grunnlaget for fastleggingen av årskostnadene for hjelpefarkosten i Lofoten bygger også på fiskernes anslag for disse størrelser. Kostnadstallene i disse oppgavene gjelder likeledes for 1953 og for farkoster med en gjennomsnittlig lengde på 47,5 fot. Gjennomsnittslengden for hjelpefarkostene i undersøkelsesmateriale er 45,9 fot og altså 1,6 fot mindre enn den farkoststørrelse kostnadsoppgavene referer seg til. Det er ikke grunn til å tro at et såvidt lite avvik i farkoststørrelsen gir seg uttrykk i noen forskjell av betydning i de kostnadstall det her er tale om. Beregningene bygger imidlertid på oppgaver fra vesentlig færre farkoster enn det som var tilfelle ved de tilsvarende beregninger for hovedfarkostene. Det er likevel grunn til å tro at en på denne måte kommer fram til ganske gode anslag for årskostnadene. Av årskostnadene belastes 15 pst. lofotfisket.

Med disse kostnadstall var hjelpefarkostens driftsoverskudd i 1954 kr. 155. Tilsvarende var hjelpefarkostens driftsoverskudd i 1955 kr. 510.

Notens kostnader.

I tabell III punkt D 8 er redskapens kostnader til assurance, vedlikehold og avskrivning satt til kr. 5.000. Dette er et anslag

Tabell 3. Snurpenotbruk.

Antall bruk i undersøkelsen	206
Gjennomsnitt pr. bruk:	
A. Farkoster og mannskap:	
1. Hovedfarkostens lengde i fot	59,1
2. Hjelpfarkostens lengde i fot	45,9
3. Antall mann (arbeidsyttere)	14,0
B. Fiskets (brukets) varighet m. m.:	
1. Antall uker	4,1
2. Derav antall sjøværsdager	16,0
3. Antall ukeverk (mannsukeverk)	57,8
C. Fangstresultater m. m.:	
1. Fangstmengde i kg (sløyd fisk)	29 802
2. Fangstmengde pr. ukeverk (C1 : B3) ..	516
3. Antall snurpekast	25,5
4. Derav antall bomkast	6,0
5. Fangstmengde pr. kast (C1 : C3)	1 182
D. Diverse driftsresultater:	
1. Driftsinntekter (bruttofangst)	28 462
Herav tilfalt:	
2. Hovedfarkosten (hovedfarkosteierne) ..	5 652
3. Hjelpfarkosten (hjelpfarkosteierne) ..	3 173
4. Redskapen (redskapseierne)	5 505
5. Arbeidet (mannskapet)	14 132
Fra dette går:	
6. Hovedfarkostens kostnader:	
a. Sesongkostnader:	
Drivstoff	1 226
Diverse	475
b. Andel av årskostnader:	
Assuranse	480
Vedlikehold	1 150
Avskrivning	1 555
7. Hjelpfarkostens kostnader:	
a. Sesongkostnader:	
Drivstoff	818
b. Andel av årskostnader:	
Assuranse	290
Vedlikehold	520
Avskrivning	1 035
8. Redskapens kostnader:	
Assur., vedlikh. og avskrivning	5 000
Som gir:	
9. Hovedfarkostens driftsoverskudd	
(D2 ÷ D6)	766
10. Hjelpfarkostens driftsoverskudd	
(D3 ÷ D7)	510
11. Redskapens driftsoverskudd (D4 ÷ D8)	
.....	505
12. Arbeidets driftsoverskudd (D5)	
.....	14 132
13. Arbeidets driftsoverskudd (arbeidsinntek-	
ten) pr. mann (D12 : A3)	1 013
14. Arbeidets driftsoverskudd pr. ukeverk	
(D12 : B3).....	245
15. Mannslott (arbeidslott)	
.....	1 013

Tabell 4. Snurpenotbruk. Prosenttall.

1. Driftsinntekter (bruttofangst)	100
Herav tilfalt:	
2. Hovedfarkosten (hovedfarkosteierne) ..	19,9
3. Hjelpefarkosten (hjelpefarkosteierne) ..	11,1
4. Redskapen (redskapseierne)	19,3
5. Arbeidet (mannskapet)	49,7
Fra dette går:	
6. Hovedfarkostens kostnader:	
a. Sesongkostnader:	
Drivstoff	4,3
Diverse	1,7
b. Andel av årskostnader:	
Assuranse	1,7
Vedlikehold	4,0
Avskrivning	5,5
7. Hjelpefarkostens kostnader:	
a. Sesongkostnader:	
Drivstoff	2,9
b. Andel av årskostnader:	
Assuranse	1,0
Vedlikehold	1,8
Avskrivning	3,6
8. Redskapens kostnader:	
Assur., vedlikeh. og avskrivning	17,6
Som gir:	
9. Hovedfarkostens driftsoverskudd	2,7
10. Hjelpefarkostens driftsoverskudd	1,8
11. Redskapens driftsoverskudd	1,7
12. Arbeidets driftsoverskudd (D5)	49,7
13. Arbeidets driftsoverskudd (arbeidsinntek- ten) pr. mann	3,6
14. Arbeidets driftsoverskudd pr. ukeverk ..	0,9
15. Mannsløtt (arbeidsløtt)	3,6

Tabell 5. Snurpenotbruk. Spredning for fangstmengde.

Fangstmengde	Antall bruk
0— 9 999 kg.	25
10—19 999 «	120
20—29 999 «	159
30—39 999 «	133
40—49 999 «	59
50—59 999 «	38
60—69 999 «	19
70—79 999 «	3
80 og over	—
Uoppgitt antall kg	2
I alt	558

som bygger på de spesielle notundersøkelsene som ble foretatt i forbindelse med de driftsøkonomiske undersøkelsene for lofotfisket 1953 og 1954. Årets oppgjørsskjema inneholdt ikke spørsmål som grunnlag for beregning av notens kostnader ved lofotfisket da en ikke hadde grunn til å tro at en ville komme fram til et bedre anslag. I notundersøkelsen for 1954 fant en at de gjennomsnittlige notkostnadene måtte ligge mellom 4 og 6 tusen kroner. Nærmere å angi størrelsen for disse kostnadene er svært vanskelig, men som et anslag ble nyttet middelveidien for intervallet. Det er grunn til å tro at dette er et brukbart anslag for notkostnadene også i år.

Det er mange usikkerhetsmomenter som gjør seg gjeldende ved en slik beregning. Den største vanskelighet har sin årsak i det forhold at notredskapene ikke er en homogen masse, men til dels består av nøter som er spesialbygget for torskefiske og dels av nøter bygd for scifiske utstyrt med ekstra fiskepose for torsk eller størje.

Når notens kostnader til assurance, vedlikehold og avskrivning settes til kr. 5.000 får en et driftsoverskudd for notredskapen i 1955 på kr. 505. I 1954 var det et driftsunderskudd for redskapen på kr. 430.

Totalberegning for lofotfisket 1955.

I den driftsøkonomiske undersøkelsen for lofotfisket er det den enkelte driftsenhet, bruket, som er objektet for undersøkelsen. I tillegg til visse tekniske data som farkoststørrelse, bemanning m. m. gir undersøkelsen inntekts- og kostnadstall basert på gjennomsnittsberegning for de ulike bruksarter.

Når det gjelder å beregne de totale inntekter og kostnader for lofotfisket kan de tall en kom fram til ved den driftsøkonomiske undersøkelsen legges til grunn for beregningene.

En har beregnet de totale driftsinntekter for de ulike bruksarter på basis av totalfangstens fordeling etter bruksart og nyttet beregnede gjennomsnittspriser i utvalgene.

Driftsinntektens fordeling på farkosten, redskapen og arbeidet er beregnet etter de samme presenter som i utvalgene for de ulike bruksarter. Den samme framgangsmåten er nyttet ved be-

regningen av kostnadene. Under kolonnen «alle bruksarter» har en så ved summering av tallene for de enkelte bruksarter gitt de totale inntekts- og kostnadstall.

Av sesongkostnadene utgjorde de totale drivstoffutgiftene om lag 2,5 mill. kr. Agnutgiftene beløp seg til 1,6 mill. kr. Samlet utgjorde sesongkostnadene 4,7 mill. kr. eller 25,3 pst. av alle kostnadene. Årskostnadene utgjorde 7,3 mill. kr. eller 39,2 pst. Kostnaden til redskapen var 6,6 mill. kr. og dette utgjør 35,5 pst. av kostnadene.

Farkostens og redskapens driftsoverskudd utgjorde samlet for alle bruksartene 3,4 mill. kr. Av en total driftsinntekt på 44,7 mill. kr. utgjør dette 7,6 pst. Arbeidsandelen utgjorde 22,7 mill. kr. eller 50,8 pst. av den totale driftsinntekten.

Tabell 6. Totalberegning for lofotfisket 1955.

		Garn- bruk	Line- bruk	Juksa- bruk	Not- bruk	Alle bruksarter
Mengde råfisk,	tonn	11 962	12 112	5 609	16 681	46 364
Gjennomsnittspris pr. kg råfisk i øre ¹		95,4	97,5	98,5	95,5	96,4 ² (98,2) ³
Driftsinntekter (bruttofangst) i 1 000 kr.		11 412	11 809	5 525	15 930	44 676 (45 510) ³
<i>Herav tilfalt:</i>						
Farkosten	i 1 000 kr.	3 195	4 487	1 459	4 938	14 079
Redskapen	←←	3 287	1 464	99	3 075	7 925
Arbeidet	←←	4 930	5 858	3 967	7 917	22 672
<i>Sesongkostnader:</i>						
Drivstoff	←←	605	425	365	1 146	2 541
Agn	←←	—	1 630	—	—	1 630
Diverse	←←	91	154	39	271	555
<i>Andel av årskostnader:</i>						
Assuranse	←←	262	154	160	430	1 006
Vedlikehold	←←	879	531	541	924	2 875
Avskrivning	←←	822	567	564	1 450	3 403
<i>Redskapens kostnader:</i>						
Vedlikehold og avskrivning	←←	2 568	1 122	99	2 803	6 592
<i>Sum kostnader</i>	←←	5 227	4 583	1 768	7 024	18 602

¹ Gjennomsnittsprisen inkluderer verdien av biprodukter.

² Utvalgets gjennomsnittspris.

³ Faktiske tall for hele lofotfisket.

Tabell 7. Driftsinntekter — kostnader og driftsoverskudd for lojotfisket 1955.

	Garn- bruk	Line- bruk	Juksa- bruk	Not- bruk	Alle bruksart.
Driftsinntekter (bruttofangst) i 1 000 kr.	11 412	11 809	5 525	15 930	44 676
Sum kostnader ←	5 227	4 583	1 768	7 024	18 602
Driftsoverskudd ←	6 185	7 226	3 757	8 906	26 074
<i>Som fordeler seg slik:</i>					
Til farkosten ←	536	1 021	÷ 210	717	2 064
« redskapen ←	719	347	—	272	1 338
« arbeidet ←	4 930	5 858	3 967	7 917	22 672